

İSLÂMDA SAVAŞ

https://www.youtube.com/watch?v=CN3_CdWNQLw

Sorular:

1. İslamin yayilisinin nedenleri savaş degilse nelerdir?
2. İslamin savaş prensipleri nelerdir?
3. İslâm barış dini olduğu hâlde, Peygamberimiz (sas) niçin savaştı?

İSLÂM, SAVAŞ VE İSLÂM'IN ANA YAYILIŞ DİNAMİKLERİ (Ali Unal)

İslâm'ın savaşa izin veren, ayrıca zulüm ve fitnenin savletini kırmak, mazlumlara yardım etmek ve İslâm'ın tebliğ edilebileceği bir hürriyet ortamının meydana gelmesi gibi gerekli şartlar doğduğunda da onu emreden bir din olması, haksız tenkitlere yol açmıştır. Fakat bir gerçeği tesbit bakımından ifade etmek gerekirse, bu tenkidi yapanlardan Hıristiyanların tarihi savaşlarla doludur. Evet, mevcut İncillerde savaş emri yoktur, fakat hukuk noktasında, sadece hukuk noktasında da değil, genel manâda Hıristiyanların da kabûl ettiği kutsal metin, Kitab-ı Mukaddes'in tamamıdır. Dolayısıyla, mevcut İncillerde savaş emrinin olmaması, Hıristiyanlığın kutsal kitabında savaşın olmadığı manâsına gelmez. Mevcut İncillerde savaşı düzenleyen ve onu belli sınırlar içine alan kaidelerin bulunmaması, Hıristiyan dünyada savaşı önlememiş, tam tersi bir sonuçla, savaşların daha acımasız olmasına yol açmıştır. Yahudilik'te savaş bir emir olup, Yahudilerin tarihi de bir bakıma savaşlar tarihidir. Budizm, Hinduizm, Şintoizm gibi doğu, güney ve güney-doğu Asya dinleri ise, insan hayatının sosyal, siyasî ve ekonomik yanlarını düzenleyen kurallardan yoksun olup, daha çok batınî felsefeleri andırmaktadır. Bununla birlikte, onların bağluları da savaştan geri durmamışlardır. Modern dünyanın böyle bir tenkitte bulunmaya ise hiç hakkı yoktur. Bir yanıla Hıristiyanlık temelinde kurulan modern dünya, sadece 20. asırda, denebilir ki, bütün insanlık tarihinde akıtılan kan kadar kan akıtmıştır. Sebep olduğu yıkım ise, hiçbir şeyle kıyaslanamayacak kadar ürperticidir. İslâm nihaî gaye olarak cihan sulhünü ve fitnenin olmadığı bir ortamın mevcudiyetini esas almakla beraber, insanlık bu noktaya ulaşamadığı için savaş tarihî bir realite olarak sürekli var olmuştur. Fikren, mânen ve ruhen tekâmül edememiş insanların iç dünyalarının, bir başka açıdan, ruhla nefsin, şeytanla gerçek insanın mücadelesinin toplumlara yansıyan şeklidir savaş. Önemli olan, bir realiteyi inkâr veya görmezlikten gelerek temelsiz, zeminsiz bir ideale saplanmak değil, nasıl insanın yapısındaki olumsuz unsurların eğitilmesi ve bir toplumda işlenen suçların ortadan kaldırılıp, suçluların tecziyesi gerekiyorsa, öyle de, insan hayatındaki savaş realitesinin de belli kurallarla terbiyesi ve hayra kanalize edilmesi gerekmektedir. İşte İslâm, bunu yapmıştır. Âyet, savaşı emretmemekte, fakat ilk etapta, onun Allah yolunda yapılması şartını getirmektedir. İkinci olarak, bu konuda Allah'ın koyduğu kaidelerin aşılmasını ve aşırı gidilmemesini emretmektedir. Aşırı gitme, maddî menfaatler ve daha başka dünyevî gayeler ve nefsanî hisler adına veya toprak alma, ülkeler zaptetme ve ırkçılık gibi gayelerle savaşmak şeklinde niyette olabileceği gibi, kadınları,

çocukları, yaşlıları, eli silah tutmayanları öldürme, işkence yapma ve yağmada bulunma gibi savaş anında ve sonrasında da olabilir.

Yukarıda arz edildiği üzere, İslâm'ın savaşla ilgili koyduğu ilk şart, onun Allah için ve O'nun Adı'nı yüceltme adına yapılması, bu noktada, insanlara Allah'ın da anlatılabileceği bir fikir, düşünce ve vicdan hürriyeti zemininin hazırlanması, yani insanlarla Allah arasındaki engellerin ortadan kaldırılıp, insanların inanıp inanmama konusunda hür tercihlerine bırakılmasıdır. Açıktır ki savaş, böylesi engelleri koyanlara karşı yapılır. Ve, bunu da fertler değil, devlet yapar. İslâm'da savaş için getirilen diğer şartlar, Hz. Peygamber aleyhissalâtü vesselâm'ın cepheye sevk ettiği ordulara verdiği talimatlarda ifadesini bulduğu ve fıkıh kitaplarına da geçtiği üzere, şunlardır:

1. Hiyanet etmeyin ve yağmacılık yapmayın.
2. Düşmanlarınız dahi olsa haksızlıkta bulunmayın ve işkence etmeyin.
3. Zinhar küçük çocuklara ilişmeyin.
4. (Muharip olmayan) yaşlılara ve kadınlara dokunmayın.
5. Hurma (ve diğer meyve) ağaçlarını kesmeyin; bağ ve bahçeleri yakıp harap etmeyin.
6. Koyun, sığır ve develeri öldürmeyin.
7. İbadethanelere çekilmiş ve kendilerini ibadete vermiş kimselere dokunmayın. (İbnü'l-Esir, 3: 227) Bu noktada bir hususa daha kısaca temas etmemiz gerekmektedir. Batı'da, kısmen İslâm'a grup grup dehaletlere mukabil İslâm'dan başka dinlere girmenin çok az rastlanması vakiasının yol açtığı kompleks, kısmen de İslâm hakkındaki peşin hükümler sebebiyle İslâm'ın kılıç dini olduğu ve kılıç zoruyla yayıldığı ortaya atılmış, fakat bu iddia bizzat yine insafli ve önyargısız Batılı yazar ve araştırmacılar tarafından reddedilmiştir. Stanley-Lane Poole, "Bazıları, İslâm'ın coşkun zaferini kılıca bağlamaya çalışagelmiştir; fakat bunlar, Carlyle'in kesin cevabını unutuyorlar: 'Siz de haydi hemen kılıca sarılın ve bakın bakalım, oluyor mu?' der. Poole, İslâm'ın yayılmasındaki başlıca faktör olarak İslâm'ın bizzat kendisini, ana mahiyetini gösterir. İslâm tasavvufu üzerinde çalışmış bulunan A. J. Arberry, İslâm'ın yayılışını taşıdığı dinî değerlere bağlar. İslâm hakkında peşin fikirleri bulunan müsteşrik Brockelman bile, İslâm'ın yayılmasının birinci derecedeki sebebini onun taşıdığı dinî muhteva ve saf Tevhid akidesinde görür. İslâm'ın yayılışını, İngiliz mühtedîlerden Pictkhal, onun dinî ve fikrî muhtevası, Rosenthal hayatı kuşatan hukuk veya fıkıh sistemiyle açıklar. İnsanları İslâm'a çeken ve yukarıda kısaca ifade edilen başlıca faktörleri, madde madde şöyle sıralayabiliriz:

- İslâm akidesinin belli ve açık oluşu, en başta Tevhid, yani Allah'ın mutlak birliği üzerine oturması;
- İslâmî öğretilerin ön yargısız selim akla ve mantığa ters düşmemesi; bu manâda aklî ve mantıkî olması;

1346 İslâm, Savaş ve İslâm'ın Ana Yayılış Dinamikleri

- İslâm'ın değer ve hedefleriyle kirlenmemiş insanî vicdanın çatışmamaktan da öte uyum içinde bulunması;
- Bir hayat tarzı olarak İslâm'ın kuşatıcılığı, insanın ruhî, kalbî, zihnî bütün fakültelerine hitap etmesi ve neticede inanç, hayat ve hukuk arasında meydana getirdiği âhenk;
- İslâm'ın emrettiği ibadetlerde kuru şekilcilik, formalite ve aracı şahıs ve kurumların olmaması;
- İslâm inanç, ibadet, ahlâk ve hukuk esaslarının insan ruhuna verdiği canlılık, insanı, toplumu ve hayatı hem bütün hem parçalarıyla birlikte ele alması;
- İslâm'ın dünya, “tabiat”, eşya, hadiseler ve tarihi ne iseler o şekilde değerlendirmesi, bunlar arasında, ayrıca bunlarla insan ve hayatı, ayrıca ilim ile inanma, din ile ilmî faaliyetler arasında hiçbir çelişki görmemesi;
- Bütün İslâmî esasların ve düsturların birbirleriyle çelişkisiz bir âhenk ve bütünlük içinde olması ve hepsinin günlük hayatta uygulanabilirliği;
- Diğer dinlerdeki eksiklikler, tutarsızlıklar ve onların insanlara getirdiği kalbî, ruhî, zihnî tatminsizlik.

Konuyla ilgili olarak anılması gereken çok önemli bir diğer husus, dünyanın din ve mezhep savaşlarıyla sarsıldığı bir zamanda İslâm'ın bütün din mensuplarına gösterdiği engin hoşgörü ve her din mensubuna dinini yaşamada tanıdığı hürriyettir. O kadar ki, Fransız seyyahlardan Elisee Reclus, Osmanlı Sultanı'nın Hıristiyan tebasının dinî hayatlarını yaşamada dünyanın en hür Hıristiyanları olduğunu kaydeder. Romen yazar Popescu Cioconel, “Romenler Türkler'in yerine başka milletlerin idaresinde kalsalardı, bugün ortada Romen milleti olmazdı.” diye yazar (Djevad, 71–72, 91). Meşhur tarihçi Belâzurî'nin naklettiği şu hadise, yerli halkın Müslüman idarecilerden ne derece memnun olduğunu göstermeğe yeter: Humus'un fethinden sonra Müslüman askerler, Bizans hükümdarı Heraclius'un büyük bir orduyla üzerlerine geldiği haberi alınca şehri boşaltmaya karar verir ve, “Biz, bunu sizi koruma karşılığında almıştık.” diyerek, halktan topladıkları cizyeyi iade ederler. Halk ise, onların şehri terketmesini istemez ve “Biz sizden memnunuz. Sizinle beraber şehri müdafaa ederiz!” derler. Bütün din mensupları kendi ibadethanelerine koşar ve Müslümanların zaferi için dua ederler. Bütün şehirlerde yerli halk hep aynı şekilde davranır. Neticede Müslümanlar galip gelir ve halk, kapılarını güle oynaya Müslüman askerlere yeniden açar. (Nakl: İzzeti, 244)

İSLÂM VE SAVAŞ

Tevbe Sûresi 1-6. âyetleri, ilgili diğer Kur'ân âyetleriyle birlikte ele alındığında, İslâm'ın savaşa bakışı konusunda önemli prensipleri nazara vermektedir. Bu prensipleri şöyle özetleyebiliriz:

- **Savaştan maksat, asla insanları öldürmek değildir;** bilakis, hayata çok büyük önem veren ve haksız yere bir insanı öldürmeyi bütün insanları öldürmek, bir insanın hayatını kurtarmayı bütün insanların hayatını kurtarmak gibi değerlendiren İslâm, insanların yaşamasını ve eğitim-öğretimle gerçeği bulmalarını esas alır.

- İslâm, savaş halinde dahi her zaman sulhe ve karşı tarafla anlaşma yapmaya hazırdır.
- İslâmî idare, yaptığı anlaşmaya anlaşmanın süresi doluncaya kadar sadık kalır.
- Karşı taraf anlaşmaya ihanet ederse, bu defa anlaşmanın geçerliliğini yitirmiş olduğunu karşı tarafa açıkça ve resmen bildirir. Bu arada, onlara doğrudan savaş açabilirse de, her şeye rağmen, bir daha düşünmeleri, gerçeği araştırmaları için süre tanıyabilir.
- Karşı taraf, anlaşmayı bozar, düşmanlığa devam eder, kendisine tanınan süre dolduğunda da tavrını değiştirmezse, artık ortada harp hali var demektir.
- Artık harbi üzerine çekmiş düşman bir topluluğun İslâm'a düşmanlığından caydırılması ve harpte üstünlüğün sağlanması maksadıyla ellerinden geleni yapmaları Müslümanlar üzerine bir borçtur.
- Tevbe Sûresi (no: 9) 5'inci âyetteki ifadeler, bir sonraki âyetin sonunda, yani fezlekesinde de ifade edildiği gibi, harpten başka bir dilden anlamayan, anlaşma nedir bilmeyen ve kanun-kural tanımaz çapulcu topluluklar içindir. Bir manâda, İslâm Ceza Hukuku'nun bazı hükümlerinde olduğu gibi, caydırıcılık özelliğine de sahiptirler; nitekim âyetin sonunda gelen "hallerinden dönme, bağışlanma, rahmet" gibi ifadeler, âyetteki hükmün asıl maksadını göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca, bu âyetlerdeki hüküm, Mekke ve Medine'nin tahripçi ve kanun tanımaz müşriklerden temizlenmesini âmirdir ki, İslâm merkezinin emniyete alınması açısından üzerinde durulmaya değer.
- İslâm'ın savaştan gayesi insanları öldürmek ve topraklar fethetmek olmadığı için, karşı taraf düşmanlıktan vazgeçip barışa yanaştığı anda Müslümanların da barışa yanaşmaları, içlerinden bazılarının sığınma hakkı istemesi durumunda bu hakkın onlara tanınması, sonra da mal ve can emniyetlerine dokunulmadan gidecekleri yere salimen ulaştırılmaları da İslâm'ın getirdiği savaş hukukuna ait kurallardandır.
- Savaş, devletler arasında hukukî bir meseledir. İslâm, her şeyden önce Allah ile insan arasındaki münasebeti düzenleyen bir dindir ve temelde içten inanmaya dayanır. Dolayısıyla onun asıl bağluları, samimî mü'minlerdir. Bununla birlikte İslâm, asıl misyonunun gereği olarak toplum düzenini de ele alır. Bu ise, onun hukukî yanına bakar. Bu noktada, İslâm ülkesinde Müslümanların vatandaşlığı meselesi devreye girer. Böyle bir vatandaşlığın birinci şartı, dille Müslüman olduğunu ikrar, kişinin Müslüman olduğunu göstermesi ve kendisine Müslüman muamelesi yapılması açısından namaz ve bir vergi borcu olarak zekâttır. Böyle bir vatandaş, gerçekten içten inanmış bir mü'min değil de, bir münafık, yani zahiren mü'min, aslında inkârcı da olabilir. İnanmış bir mü'minde iman, esasen kalbedir; dille ikrar da iman için şart olmakla birlikte, daha çok insanı "hukuken" Müslüman yapar iman ikrarında bulunan birine İslâm ahkâmı uygulanır. Dolayısıyla, savaş da devletler arasında hukukî bir mesele olduğu için, İslâm'la savaş halindeki bir topluluk veya onun fertleri ya da herhangi bir ferdi, Kelime-i Şahadet getirerek Müslüman olduğunu ifade ettiği, namaz kılip, zekât da verdiği zaman, kendisi veya kendileriyle savaş hali sona erer. Yoksa kimse iman etmeye zorlanmaz. Dille Müslüman

olduğunu söyleyerek İslâm'a dahil olan bir insan, münafık, yani kalben gayr-ı Müslim de bulursa, Müslümanların arasında kaldıkça İslâm'ı samimi kabul etmesi umulur. Dolayısıyla, kimlerin münafık olduğu bilinse bile, dille inkâr etmedikçe, namazı kılıp, zekâtı da verdikleri sürece kendilerine Müslüman muamelesi yapılır.

• İslâm, savaşa izin vermekle hiçbir dinden, ideolojiden veya sistemden özür dileyecek değildir. Tam tersine, diğerlerinin İslâm'a özür ve teşekkür borcu vardır. Her şeyden önce İslâm, evrensel sulhü esas alır ve gaye edinir. İnsanlık tarihinin ve beşerî mahiyetin bir realitesi olarak savaş, bazen bu gayeyi gerçekleştirmede vasita olur. Kur'ân'ın (Her ne kadar savaş sizin için istenmeyen bir şey ise de,) fitne (küfür ve şirkin hakimiyetinin meydana getirdiği zulüm, baskı ve kaos ortamı), savaştan, insan öldürmeden daha beter bir durumdur (Bakara Sûresi/2: 191); (Her zaman için) fitne,savaştan, insan öldürmekten daha ağır bir durum ve daha büyük bir vebaldir (Bakara Sûresi/2: 217) ifadelerinde buyurulduğu gibi, savaşı ve kargaşayı doğuran ortam ve şartlar, her zaman savaştan daha kötüdür ve dolayısıyla bu ortamı yok etmek için savaş bazen kaçınılmaz hale gelir. Burada bazı gerçekleri dile getirecek olursak: mevcut İncillerde savaş için kuralların bulunmaması, Hıristiyan dünyada savaşların daha kanlı ve daha acımasız olmasına yol açmıştır. Ayrıca denebilir ki, tarihî Haçlı seferlerinden ayrı olarak Hıristiyanlık, önceki asırlarda dünyanın 4'te 3'ünün batılı güçlerce sömürgeleştirilmesinde öncü rolü oynamış, en azından buna destek vermiştir. Graham Fuller ve Ian Lesser (Kuşatılanlar-Islam ve Batı'nın Jeopolitiği, trans. Ö. Arikan, İstanbul, 1996), sadece 20'nci asırda Hıristiyanların elinde ölen Müslüman sayısının 14 asırlık İslâm tarihinde Müslümanların elinde ölen Hıristiyan sayısından çok daha fazla olduğunu kaydederler. İslâm, Medine'de daha bir tomurcuk halinde iken 3.000 kişilik kuvvetiyle Mute'de 100.000 kişilik Bizans ordusunu karşılamak zorunda kaldı. Hemen bir yıl sonra, Peygamber Efendimiz aleyhissalâtü vesselâm, Bizans saldırısını karşılamak için bütün gücünü seferber etme mecburiyeti duydu –ki Tebuk Seferi olarak tarihe geçen bu hadise, bu sûrenin ele aldığı konulardan biridir. Bundan 3 yıl sonra da Yermuk'ta İslâm ve Bizans güçleri karşı karşıya gelmiş ve bu karşılaşma, Bizans'ın kesin mağlûbiyetiyle sonuçlanmıştır. Sadece Ahd-i Atik'ten yapacağımız bir-iki iktibas, Yahudiliğin savaş karşısındaki konumunu anlamaya ve onu İslâmınkiyle karşılaştırmaya yeter: “Ve Sihon, kendisi ve bütün kavmi Yahatsta cenk için karşımıza çıktı. Ve Allahımız Rab, önümüzde onu ele verdi; ve onu, ve oğullarını, ve bütün kavmini vurduk. O vakit onun bütün şehirlerini aldık, ve her şehri erkekler, ve kadınlar, ve çocuklarla beraber tamamen yok ettik; arta kalan kimse bırakmadık; kendimiz için ancak hayvanları ve aldığımız şehirlerin malını çapul ettik... Ve Allahımız Rab, Başan kralı Og'u da, bütün kavmini de elimize verdi; ve kimsesi kalmayınca kadar onu vurduk. O vakit, bütün şehirlerini, altmış şehri, bütün Argop havalisini, Başanda Ogun ülkesini aldık... ve Heşbon kralı Sihon'a yaptığımız gibi, her şehri erkekler, kadınlar ve çocuklarla beraber yok ederek, onları tamamen harap ettik. Fakat kendimiz için bütün hayvanları ve şehirlerin malını çapul ettik.” (Tesniye, 2: 32–35; 3: 3–4, 6)

Meselenin diğer yanına gelince: Sovyet ve Çin komünist devrimlerinde öldürülen onmilyonlarca insandan sorumlu olan İslâm değildir. Modern zamanlarda dünyanın pek çok ülkesinde girilen kitle katliamlarından, Macaristan ve Çekoslovakya'daki hürriyet hareketlerinin vahşice

bastırılmasından sorumlu İslâm değildir. Fransızlara karşı verilen Cezayir bağımsızlık savaşında ölen 1.500.000 insanın sorumlusu İslâm değildir. Amerika'yı, savaş sırası ve sonrasında 4–5.000.000 insanın ölümüne yol açan Vietnam macerasına iten İslâm değildir. Pek çoğu sivil, kadın, yaşlı ve çocuk olmak üzere, 60.000.000'dan fazla cana, hesap edilemeyecek servete mal olan, milyonların evsiz, barksız, yetim ve dul kalmasına yol açan iki dünya savaşından sorumlu İslâm değildir. Küresel hegemonyanın devamı için bilimin, nükleer ve daha başka kitle imha silahları üretimi için kullanılmasından ve bunların insanlar üzerinde denenmesinden sorumlu İslâm değildir. Amerika'da ve Avustralya'da on milyonlarca yerlinin ortadan kaldırılmasından sorumlu İslâm değildir. Önceki asırların en önemli iki olgusu olan ve üstü kapalı olarak halâ devam eden küresel sömürgeleştirmeden, bir de on milyonlarca insanın hayatına mal olan köle ticaretinden sorumlu İslâm değildir. Hitler, Stalin ve Musolini gibi savaş canavarlarını yetiştiren İslâm olmadığı gibi, bunların yetiştirdiği dünya da İslâm dünyası değildir. Bunlar gibi, Müslüman ülkelerde bu ülkelerin başına idareci olarak yerleştirilen despot krallardan, başkanlardan ve onların zulüm ve katliamlarından doğrudan sorumlu olan asla İslâm ve Müslümanlar değildir. Her türlü iddiaya rağmen, modern terörizmden, mafya teşkilatlanmalarından, esrar, silah gibi beynelmilel kaçakçılık hadiselerinden sorumlu asla İslâm ve Müslümanlar değildir.

İslâm'da Savaş Hukuku Prensipleri

İslâm, savaşı insan tabiatının yol açtığı tabîî ve arizî bir hâdise olarak ele almış, onu dengelemek için de kaideler koymuş ve onu sınırlamıştır. İslâm'da barış asıldır. Bununla beraber bir Müslüman savaşmak zorunda kaldığında diğer insanların insanlık şeref ve haysiyetini rencide edemez. Çünkü sevgili Peygamberimiz, savaşmak mecburiyetinde kaldığında bile Müslüman'ın dininin çizdiği çerçeveyi ve tavrı koruması gerektiğini vurgulamıştır. Başta Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) olmak üzere her halife, etrafa asker gönderirken yalnızca muharip statüsünde olanlarla savaşmalarını hedef göstermiş ve: "Yaşlılara, kadınlara, çocuklara, kendisini ibadet ü tâate vermiş ruhbanlara ve mabetlere ilişmeyiniz.! Ağaçları yakmayınız.! Hayvanlara dokunmayınız.! Ve servetleri heder etmeyiniz."1 diye emirler vermişlerdir. Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerifinde, rahmet ve savaş kelimelerini bir arada kullanarak şöyle buyurmaktadır: "Ben rahmet peygamberiyim, ben savaş peygamberiyim."2 Bu iki kelimeyi bir arada kullanması, O'nun savaşlarının bile bir rahmet olduğuna işarettir. O'nun katıldığı savaşlar adaleti temin için yapılan savaşlardır, insanlık tarihindeki diğer savaşlar ise genellikle yıkımdır, ölümdür ve felakettir. Allah Resûlü, her şeye olduğu gibi savaşa da ayrı bir mânâ kazandırmıştır. İnsanlar ölmeden, mamur yerler harap olmadan, dünya ateşe verilmeden de savaşın olabileceğini göstermiştir. Savaş sonrası, düşman tarafına ve düşman ölümlerine gösterdiği merhamet eşi görülmemiş bir üstünlüktür. O'nunla savaşan kimselerin hemen savaş sonrasında Müslümanlığı kabul etmeleri, O'na kılıç çeken insanların biraz sonra O'na asker olmaları, O'nun en büyük zaferlerindedir.3 On senelik Medine döneminde yirmiden fazla savaşa katılan Resûlullah Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), ortalama senede iki sefer savaşa çıkmış oluyordu. Vefatı esnasında Arap Yarımadası tamamen İslâm Devletinin hâkimiyeti altındaydı. Bu savaşlarda düşman tarafından ölen insanların sayısı yaklaşık olarak 250, Müslümanlardan şehit olanların sayısı da yaklaşık 150 civarındadır.4 Demek ki O (sallallâhu aleyhi ve sellem), insanları imha etmek için savaşmamıştır. O'nun

savaşlarında sivil halkın canına ve malına dokunulmamıştır. O'nun, savaşlarında da rahmet olmasını, savaşlarda takip ettiği prensiplerden hareketle görmeye çalışalım:

Sivilleri öldürmemek

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), savaşta sivil halkın öldürülmesini yasaklamıştır. Savaşmayan sivil kimselerin canlarının ve mallarının koruma altına alınmasına azami derecede dikkat göstermiştir. Bugünkü modern dünyada cereyan eden savaşlarda büyük bir problem hâlini alan “Savaş esnasında sivillerin ve çevrenin korunması” prensibi, Allah Resûlü'nün döneminde en güzel şekilde tatbik edilmiştir. O (sallallâhu aleyhi ve sellem), Bedir ve Uhud gazalarını şehir dışında yaparak, Hendek Savaşı'nda da şehrin etrafını hendeklerle çevreleyerek sivil halkı koruma altına almıştır. Mekke fethinde de ayrı bir taktik uygulayarak düşman tarafındaki sivillerin korunmasını göz önünde bulundurmuş ve bunu başarmıştır. O'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) savaşta öldürülmesini yasak ettiği kişileri şu şekilde sıralayabiliriz:a. Kadınlar ve çocuklar: Peygamberimiz'in savaşlarında kadın ve çocukların öldürülmesi yasaktır. Peygamber Efendimiz'in savaşlarından birisinde, bir kadın öldürülmüş olarak bulundu. Bunun üzerine Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), savaşlarda kadınların ve çocukların öldürülmesini yasakladı.5b. İhtiyarlar: Savaşta ihtiyarların öldürülmesi de yasaktır. Çünkü onlar da muharip statüsünde değildir. Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir askerî birlik veya bir orduyu uğurlarken şöyle derdi: “Allah'ın adı ile yola çıkın. Allah'ın dini için Allah adına savaşın. İhtiyarları öldürmeyin.”6c. Din Adamları: Aynı zamanda: “ ... çocukları ve manastır ehlini öldürmeyin.”7 diye emir vermişlerdir. Hadîs-i şerîfteki ifadesi ile “Manastır ehli/Mabed ehli” olan bu insanlar da Müslümanlarla savaşmayıp, kendilerini ibadete verdikleri müddetçe öldürülmezler.d. İşçi ve Hizmetçiler: Bu iki sınıf, savaşmak niyetinde olmayan mustaz'af zümredendirler. Düşmanla beraber olmaları öldürülmelerini gerektirmez. Resulullah Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), gönderdiği seriyelere emir verirken şöyle buyurmuşlardır: “İşçileri ve hizmetçileri öldürmeyin.”8Bu saydığımız insanlar savaşa iştirak etmedikleri müddetçe canları koruma altındadır. İslâm hukukçuları böylece sivil halk-asker ayrımını asırlar önce tespit etmiştir. Fakat sivillerin savaşa katkıları durumunda, hüküm, tabî ki değişecektir, Ka'b b. Eşref'te olduğu gibi. Ka'b b. Eşref, şiirleriyle Müslüman kadınlara iftiralar atan ve mü'minleri birbirine düşüren bir Yahudi'ydî. Hattâ o yılan dilini, Allah Resûlü'ne bile uzatmaktan çekinmezdi. Tabî Müslümanlar bu durumdan çok rahatsız olurlardı ama, her defasında Resûlullah'ın tedbir, temkin ve sabrına takılırlardı. Fakat İslâm'ın en azılı düşmanı olan Ka'b b. Eşref, düşmanlığına ve fitne çıkarmaya devam edince Peygamber Efendimiz'in emriyle Muhammed b. Mesleme tarafından öldürüldü. Çünkü o, büyük bir ihanet şebekesinin başındaydı. Öldürülmesi hukuk ve asayişin muhafazası adına mutlak bir zaruret hâline gelmişti.9Bütün bunlarla birlikte Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) sahabilerine mümkün olduğu kadar az ölüm olması yönündeki tavsiyeleri, öldürmenin zaruret ilkesiyle olan yakın münasebetini ve o zaruret miktarınca caiz olacağını göstermektedir.

Müsle yapmamak

Müşriklerin, savaşta öldürdükleri kimselerin, intikam maksadıyla kulak, burun ve tenasül uzuvlarını kesmek, karınlarını yarmak gibi âdetleri vardı. Buna “müsle” denirdi. Peygamberimiz

(sallallâhu aleyhi ve sellem) Uhud Savaşı'nda amcası Hz. Hamza'nın cesedini parçalanmış olarak görünce derin bir üzüntü duydu ve: "Eğer Allah bana zafer nasip ederse, Hamza'ya yapılan karşılığında otuz müşrike aynı muameleyi yapacağım." dedi. Bunun üzerine: "Ceza verecek olursanız size yapılanın misliyle cezalandırın. Ama eğer sabrederseniz bilin ki bu, sabredenler için daha hayırlıdır." (Nahl 16/126) âyeti nâzil olunca, Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) yemininden vazgeçti ve keffâret ödedi.¹⁰

Anlaşmaları bozmamak

Yapılan bütün anlaşmalara ve akitlere titizlikle saygı gösterilmelidir. Çünkü Resulullah Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) diğer insanlarla olan bütün anlaşmalara, bunlardan gelmesi muhtemel veya potansiyel kayıp veya kazanca bakmaksızın sâdık kalırdı. Genellikle insanlar, kendi yararlarına olduğu müddetçe anlaşmalara sadık kalırlar; fakat kendilerinin çıkarlarına ters düştüğünde ise anlaşmalarını bozarlar. İslâm, Müslümanların ve İslâm Devleti'nin, vaatlerini daima yerine getirmesini zorunlu görevleri arasında saymıştır: "Bir de sözleşme yaptığınızda Allah'ın huzurunda verdiğiniz sözü yerine getirin. Allah'ı kefil ederek bağlandığınız yeminleri te'kid ettikten sonra bozmayın. Hiç şüphe yok ki Allah yaptığınız her şeyi bilir. Bir topluluk, diğer bir topluluktan sayıca, nüfuzca veya malca daha çok olduğu için, yeminlerinizi aranızda bir aldatma ve işi bozma sebebi kılıp da ipliğini sağlamca büküp eğirdikten sonra çözen, böylece bütün emeğini boşa çıkaran ahmak kadının durumuna düşmeyin." (Nahl, 16/91-92)¹¹ Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) uygulamalarıyla anlaşmalara sâdık kaldığını ortaya koymuştur. Meselâ Hudeybiye Anlaşması yazıldığı fakat henüz imzalanmadığı bir dönemde, Ebû Cendel b. Süheyl zincirli bir hâlde O'na (sallallâhu aleyhi ve sellem) gelmiş ve yardım istemişti. Bunun üzerine anlaşmayı Kureyş adına imzalamak için gelmiş bulunan Süheyl b. Amr: "Bu anlaşmaya göre iadesini istediğim ilk kişi budur." dedi. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Ebû Cendel'e: "Bizimle bu insanlar arasındaki anlaşma biraz önce bir sonuca bağlandı, öyleyse Allah bir çıkış yolu gösterene kadar sabret!" dedi.¹² Resulü Allah Efendimiz yerel kabileler ve Arabistan Yarımadası'nı çevreleyen devletlerin yöneticileriyle birçok anlaşma yapıp, bu anlaşmaların şartlarına titizlikle bağlı kalmıştır. Antlaşma yaptığında, hiçbir zaman antlaşmayı ihlâl etmemiştir. Bu, O'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) en önemli prensiplerinden biri olmuştur ve her zaman sözlerine ve antlaşmalarına riayet ederek, takipçilerine de böyle davranmalarını tavsiye etmiştir.

Düşmanın kadınlarına tecavüz etmemek

İslâm'a göre, yabancı bir kadına tecavüz etmek, cezayı gerektiren bir suçtur. Ebân b. Osman'ın rivayetine göre Peygamber Efendimiz'in, ordu komutanlarına verdiği emirler içinde bu yasakla ilgili olarak şu sakındırıcı ifadeler yer almaktadır: "Askerlerinizin bozgunculuk (fesat) yapmasına engel olun! Çünkü fesat çıkaran her ordunun kalbine Allah bir korku salar. Askerlerinizi hıyanetten sakındırın! Çünkü hıyanette, çalıp çırpmada bulunan her ordunun başına Allah bir başka belayı gönderir. Yine askerinizi zinadan alıkoyun! Çünkü Allah, zina yapan her askere ölüm ve salgın musallat eder."¹³ Savaş sırasında Müslümanların kadınlarına tecavüz edilmişse, bu, Müslüman askerlere düşman kadınlarına tecavüz etme hakkını vermez.¹⁴ Bu dahi, İslâmiyet'in milâdî 7. asırdan beri kadınlara tecavüzü "bir savaş suçu" kabul ettiğini göstermektedir. Oysa bu fiil, modern dünyada "savaş suçu" olarak ancak 2001 yılında kabul edilmiştir. 1994'te Sırp askerleri

yaklaşık 50 bin Müslüman kadına ve genç kıza tecavüz ettikten yedi sene sonra Lahey’de kurulan mahkeme, sadece üç Sırp askerini suçlu bulmuş ve onları hapse mahkûm etmiştir. Bu mahkemenin verdiği karardan sonra uluslararası camia, savaş sırasında kadınlara tecavüzü “savaş suçu” saymıştır.

Düşman rehinelere öldürmemek

Müslümanlarla düşmanları arasındaki bir antlaşmada: “Eğer düşmanlar antlaşmaya ihanet ederek Müslüman rehinelere öldürülse, onların rehinelere öldürmek de bize helâl olur diye antlaşma metninde şart koşulsun ve düşmanlar antlaşmaya ihanet ederek Müslüman rehinelere öldürseler, yine de Müslümanların düşman rehinelere öldürmeleri caiz olmaz. Bu hususta Müslümanlar icmâ etmiştir.”¹⁵Hattâ karşı taraf, Müslüman rehinelere öldürse bile, bu yasak, İslâm’daki suç ve ceza anlayışının ferdî olmasından dolayı devam eder.

Elçileri öldürmemek

Elçiler, buldukları yabancı ülkede öldürülmez, hattâ ne şekilde olursa olsun tutuklanamaz ve alıkonamaz. Elçiyi kabul eden devlet, bu kişilerin kişiliklerine, hürriyetlerine ve vakarlarına karşı yönelen herhangi bir saldırıyı önlemek için bütün önlemleri almakla yükümlüdür. Kişi dokunulmazlığı, sadece elçilerin şahsını değil, beraberinde bulunan aile üyeleri ile diğer görevlileri de kapsamaktadır.¹⁶ Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde irtidat eden Müseylemetü’l-Kezzab’ın Medine’ye gönderdiği temsilcilere Allah Resûlü’nün şu hitabı konumuzu aydınlayabilecek niteliktedir: “Eğer elçilerin öldürülmesi caiz olsaydı, sizi öldürürdüm.”¹⁷ Bu hâdise, Resûl-i Ekrem’in kendisine gelen yabancı devlet elçilerinin diplomatik dokunulmazlığı konusuna ne kadar saygı gösterdiğinin açık bir ispatıdır.

İşkence yapmamak

Allah Resûlü savaş ortamında dahi, her hâl ve şartta düşmanı bedenlen ezmeyi ve öldürmeyi esas gaye edinmemiştir. Ayrıca insanlar düşman da olsa merhamet duygularını kabartacak ve acınacak duruma düştüklerinde onlara acımak gerektiğini ifade etmiş ve düşmana işkence yapılmasına izin vermemiştir. Süheyl b. Amr Mekke müşriklerinin ileri gelenlerindendi. Bu insan, hicretten önce Peygamberimiz’e hakaret eden ve baskı uygulayanlardandı. Bedir Savaşı’nda esir edildi. Bir ara kaçmaya teşebbüs etti. Yakalanıp getirildi. Süheyl iyi bir hatipti. Sözleriyle insanları etkilemeyi başarırdı. Hz. Ömer: “Ey Allah’ın Elçisi! Bana izin ver, şunun ön dişlerinden ikisini sökeyim de, bir daha senin aleyhine konuşma yapamasın.” dedi. Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem): “Hayır, ben ona işkence yapmam. Hem, ben ona işkence edersem Allah da beni cezalandırır. Ayrıca umulur ki o, bir gün iyi bir davranışta bulunur.” buyurdu.¹⁸ Gerçekten Peygamberimiz’in vefatından sonra Süheyl b. Amr Mekke’de irtidat (İslâm’ı terk etme) olayları baş gösterince, “Ey Mekkeliler! Siz Allah’ın dinine en son girenlerden oldunuz. Bari en önce çıkanlardan olmayın.” diyerek Mekkelilerin irtidat olaylarına katılmalarını önlemiştir.¹⁹

Çevreye zarar vermemek

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), savaşta arazinin ve mamur yerlerin harap edilmesini yasaklamıştır. Vefatından az önce, ordu komutanı Üsâme b. Zeyd'e şu tavsiyelerde bulunmuştur: "İnkârcı saldırganlarla çarpışın. Ahde vefasızlık etmeyin. Meyve veren ağaçları kesmeyin, sürüleri tahrip etmeyin."20"O kâfirleri kızdırmak için herhangi bir hurma ağacı kesmiş iseniz veya kökleri üzerinde bırakmışsanız bu, hep Allah'ın izniyle ve o yoldan çıkmışları cezalandırmak için olmuştur." (Haşr Sûresi, 5) âyetinde bahsedilen bazı ağaçların kesilmesi hâdisesi, Beni Nadîr'in kalesine karşı askerî operasyonların gereği idi. Bu gibi özel durumlar dışında, Hz. Peygamber'in ağaçların ve ürünlerin tahrip edilmesini kesinlikle yasakladığı, bilinen bir hükümdür ki hemen bütün müfessirler buna işaret ederler.

Savaş esirlerine iyi muamele

Müslümanlar, bir devletler hukuku sorunu olarak ilk defa Bedir Savaşı'nda esir gerçeğiyle karşılaştığı için bu savaşın ertesinde nazil olan şu âyetler, esirlerle ilgili ilk düzenlemeyi yapmıştır:"Bir Peygamberin, dünyada zafer kazanıp küfrü zelil kılmadıkça, esirler edinip onları fidye karşılığında serbest bırakması uygun düşmez. Siz dünya metânı istiyorsunuz. Allah ise âhireti kazanmanızı istiyor. Allah Azîz'dir, Hakîm'dir (üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir). Eğer (içtihad neticesi verilen hükümlerden ötürü azap etmeyeceğine veya ganimetleri helâl kılacağına dair) Allah'ın Levh-i Mahfuz'da yazdığı daha önceki bir hüküm olmasaydı, aldığınız fideden dolayı size büyük bir azap dokunurdu. (Ama bundan böyle fidyeyi ve ganimeti size mubah kıldım) artık aldığınız ganimetleri helâl ve hoş olarak yiyin. Allah'a karşı gelmekten sakının! Gerçekten Allah gafurdur, rahîmdir (affı, merhamet ve ihsanı boldur)." (Enfâl, 8/67-69)Konuyla ilgili son düzenleme de Muhammed Sûresi'ndeki şu âyet-i kerimeyle yapılmıştır:"...Nihayet onları iyice mağlup edince, bağı sıkı tutun, onları esir alın. Savaş bitince onları ister bir lütuf olarak karşılıksız salıverir, ister fidye alarak bırakırsınız. Durum şu ki: Allah dileseydi, onlardan intikamlarınızı alır, onları cezalandırırdı. Fakat O, sizi birbirinizle denemek için savaşı emrediyor." (Muhammed, 47/4)Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), esirlere çok iyi davranmıştır. İslâm'dan önce, Arap Yarımadası'nda harp esirlerine ait hususî ve muayyen bir muamele tarzı yoktu. Bazen öldürülürler, bazen köle hâline getirilirler (özellikle kadın ve çocuklar), bazen kurtuluş fidyesi alınarak ve bazen hiçbir karşılık alınmadan serbest bırakılırlar ve nihayet bazen de karşı tarafın elinde bulunan esirlerle karşılıklı değiştirilirdi."21Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) savaş esirleri üzerinde çok hassasiyet göstermiş ve özellikle Bedir esirleri konusunda çok merhametli davranmıştır. Savaş esirlerinin öldürülmelerini kesinlikle yasaklamış, onları güvenli bir şekilde koruyabilmek için, kendi askerleri arasında taksim etmiş ve askerlerine onlara güzellikle muamele etmelerini, merhametli ve müşfik davranmalarını ashabına sık sık tavsiye etmiştir. Bu tavsiyeyi bir emir dikkatiyle uygulayan ashab efendilerimiz, ekmeklerini esirlere vermiş, kendileri hurma ile yetinmişlerdir. Elbisesi olmayan esirlere de elbise temin edilmiştir.22 Zaten "Kendileri de ihtiyaç duydukları halde yiyeceklerini, sırf Allah'ın rızasına ermek için fakire, yetime ve esire ikram ederler." (İnsan, 76/8) âyeti, kâfir olmasına rağmen esire yemek yedirmenin faziletinden bahseder. Ayrıca esirlere açlık-susuzluk da dâhil olmak üzere hiçbir işkence türü uygulanamaz.Allah Resulü, Bedir'de esir alınan 70 kişiye bir cemîlede bulunmuş, onların kırılan gururlarını, rencide edilen onurlarını tamir etmek istemişti. Meselâ, bütün esirler, zincirler içinde Allah Resulü'nün huzuruna getirildiğinde o güne kadar Müslümanlara kötülük yapmış bu insanların hepsi kılıçtan geçirilebilirdi. Oysaki Efendimiz, o derin şefkatiyle bunları

affetmiş ve “Bunları bağışlayalım” demiştir. Vâkıa Cenâb-ı Hak, esirlerin bağışlanmasındansa, bedelle bırakılmalarını tavsiye edecekti; ama Resulullah’ın tavrı böyle incelerden inceydi. O gün bir kısım esirler de okuma-yazma bilmeyen on Medineliye okuma-yazma öğretip salıverileceklerdi. Evet, bu bir cemîleydi. Bir kere, ölüm bekleyen bu insanlara fidye teklifi, onları seve seve fidye vermeye sevk etmişti. Zaten verdikleri; bir zaman Müslümanların Mekke’de kalan mallarından alıp-çaldıkları şeylerin karşılığıydı.²³Esirlerin, toplama kamplarında değil, toplum içinde ve bir Müslüman evinde karnı doyurulmuş, giydirilmiş hattâ vasiyetleri bile yerine getirilmiştir. İslâm Hukuku’nun yüzyıllar önce getirdiği bu insanî hükümler, İslâm dünyası ve medeniyet alanı dışında ancak 18. yüzyılda terennüm edilmeye başlanmış ve ancak 1949 Cenevre Konferansı ile nihâî şeklini almıştır. Onların da ne kadar uygulandığı tartışılır.

Allah Resûlü’nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) esirlere yaptığı muameleyi şu şekilde maddeleştirilebiliriz:

1. Fidyeye karşılığı serbest bırakma: Bu durum Bedir’de olmuştur. Bunlardan zengin olanlar fidye karşılığında serbest bırakıldılar. Yoksul olanlar da karşılıksız serbest bırakıldı. Diğer bir kısmı da Müslüman çocuklara okuma-yazma öğretmek şartıyla serbest bırakıldılar.²⁴

2. Karşılıklı mübâdele: Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem), müşriklerden aldığı esirleri bazen de, müşriklerin elinde bulunan esirleri hürriyete kavuşturma karşılığında serbest bırakırdı. Yani karşılıklı esir mübâdelesini yapardı.

3. Karşılıksız serbest bırakma: Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde esirlere yapılan muamelenin en güzeli ve en fazla uygulananı da budur. Bedir esirlerinden bir kısmı karşılıksız serbest bırakılmışlardır. Müreysî, Mekke fethi ve Huneyn savaşlarında böyle yapılmıştır. Serbest bırakılan esirlerin hemen hepsi de neticede Müslüman olmuşlardır.

4. Esirlerin Öldürülmesi: Asr-ı Saâdet’te savaşlarda esir alınanlar öldürülmemiştir. Öldürme sadece bir kere vukû bulmuştur, o da Bedir Savaşı sonrası olmuştur. Bedir’de alınan esirlerden Nadr b. Hâris ve Ukbe b. Ebî Muayt öldürülmüşlerdir. Bu iki esir, esir oldukları için değil, daha önce işlemiş oldukları suçlardan dolayı cezalandırılmışlardır.²⁵Hz. Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) savaşlarında gaye ve hedef, insanları öldürmek değil, yaşatmaktır. Öteden beri insanlık tarihinde cereyan eden savaşlarda ve bugünkü modern dünyanın savaşlarında gaye ve hedef, düşmanı bütün varlığı ile yok etmektir. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), bu yanlış anlayışa dur demiş, savaşlarda gaye ve hedefin insanları öldürmek değil, yaşatmak olduğunu hem sözü ve hem de tatbikatı ile göstermiştir. Çünkü cihad, her zaman düşmana zarar verilerek yapılmayabilir. Bazen zor durumda kaldıkları zamanlarda düşmana insanî yardımda bulunmak da cihad kapsamına girer. Böyle bir davranış, düşmanlık duygularının azalmasına ve düşmanın gücünün kırılmasına da yarayabilir. Hicretten sonra Mekke üzerine çöken kuraklık ve kıtlık yıllarında Peygamberimiz Mekke’ye tahıl, hurma, hayvan yemi ve nakit ihtiyacı için altın göndererek yardımda bulunmuştur. Ümeyye b. Halef ve Safvan b. Ümeyye gibi Kureyş müşriklerinin ileri gelenleri, bu yardımı kabul etmek istemedilerse de Ebû Süfyan Peygamberimiz hakkında: “Allah, kardeşimin oğlunu hayırla mükâfatlandırсын. Çünkü O, akrabalık hakkını gözettiler.”²⁶ diyerek şükran duygusunu ifade etmiştir.

Sonuç

Hız. Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) savaş stratejisinin esas hedefi; kendi dinini müdafaa etmek, onun doğruluğuna ikna olanların bu dini özgürce kabul edebilmeleri için engelleri ortadan kaldırmak ve hiçbir korku ve zorlama olmaksızın onun gereklerini yerine getirmek idi. Resulullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) hedefi, düşmanlarıyla savaşmak ve onları öldürmek değil ancak onların, kendisine ve inançlarına göre yaşamak isteyen diğer insanlara yaptıkları zorbalıkların önüne geçmek idi. Allah Resulü (sallallâhu aleyhi ve sellem) insanlar için gerçek bir velînîmet idi. Onların ızdırap ve meşakkatlerini azaltmak için gönderildi, savaşmak için gelmedi, fakat savaşa zorlandı. Bu konudaki tutumunu kendine tâbi olanlara öğüt verirken şu kelimelerle kesin bir şekilde ifade etmiştir. "Ey Müslümanlar! Düşmanla karşılaşmayı arzu etmeyiniz; Allah'tan afiyet dileyiniz. Fakat düşmanla karşılaşınca da sabrediniz..."²⁷ Bu hadîs kesinlikle ortaya koymaktadır ki, İslâm'da barış esastır; savaş istisnadır (hastalık gibi) ve düşmanlarının hareketleriyle zorunlu hâle gelir. Onun için savaşmak, hemen hiçbir devrede Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) için gaye olmamıştır. Savaş O'nun en son başvurduğu çaredir. Zîrâ karşı cepheye daima alternatifli gidilmiş ve harp en son olarak zikredilmiştir. Bir ordu komutanı olarak Hız. Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) katıldığı savaşlarda sivil halkın canına ve malına dokunulmamıştır. Esirler en iyi muameleyi görmüşlerdir. Yaralı ve hasta olanlara gereken ilgi gösterilmiş ve düşman ölüleri defnedilmiştir. Ölülerin uzuvları kesilmemiş, müslu yapılmamıştır. Savaş öncesi ve sonrası yağma ve talana tenezzül edilmemiştir. O'nun katıldığı savaşlarda şahsî çıkar, ırk asabiyeti, maddî menfaat, öç alma duygusu, sömürü vb. gibi câhilî duygular kesinlikle yoktur. Savaşa ait pratik uygulamaları ile Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) tarafından ortaya konan önemli bir prensip; düşmana merhametli ve insanî muameledir. Zîrâ O (sallallâhu aleyhi ve sellem), savaşın kötülük ve dehşetini azaltmak ve onu daha insancıl kılmak için bütün gayretini göstermiştir. Savaş gerçeğine medenî ve insanî kavramları kazandırması Hız. Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) insanlık medeniyetine yaptığı en büyük katkılardan biridir. O, eski ulusların kaba, barbar âdet ve alışkanlarını temizlemiş ve bunların yerine âdil, iyiliğe yönlendirici ve insancıl, evrensel kuralları yerleştirmiştir. Gerçekten O (sallallâhu aleyhi ve sellem) savaşa, modern ve uluslararası yaklaşım için gerekli temelleri ortaya koymuştur.

Dipnotlar 1 Ahmed b. Hanbel, Müsned, Beyrut 1985, 1/300; Ebû Davud, İstanbul ts., Cihad 90, 121. 2 Taberî, Câmiu'l-Beyân, Kâhire ts., Hicr suresi 86. âyetin tefsiri. 3 Mustafa Ağırman, Yeni Ümit Dergisi, Temmuz-Ağustos-Eylül 2007, Sayı : 77. 4 Muhammed Hamidullah, Hız. Peygamber'in Savaşları, (trcm. Salih Tuğ), Yağmur yay., İstanbul 1991., s.21. 5 Buhari, Cihad, 148, İstanbul ts.; Müslim, Cihad, 24-25, İstanbul 1955; Ebû Davud, Cihad 90. 6 Ebu Dâvud, Cihad, 90. 7 Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/ 300. 8 Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/ 413; Ayrıca Bkz, İbn Mace, Beyrut 1975, Cihad, 30. 9 Buhârî, Megâzî 15, 16; Müslim, Cihad 119. 10 Heysemî, Mecmau'z- Zevâid, Beyrut ts., 6/120. 11 Müslümanların diğer insanlarla olan ahitlerini ve anlaşmalarını yerine getirmeleri hususunda Kur'ân'da başka âyetler de vardır. Meselâ bkz: Âl-i İmran, 3/76-77, Mâide, 5/1, Tövbe, 9/4. 12 Buhârî, şurût 15; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 4/330; İbn Hişâm, es-Sîre, I-II, Beyrut ts., 2/318. 13 Mâverdi, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed, el-Ahkâmu's-Sultâniyye, Beyrut ts., s.54. 14 Ebû Zehra, Prof. Muhammed, İslâm'da Savaş Kavramı, (çev. C. Karaağaçlı), İstanbul 1976, s.42. 15 İmam Muhammed b. el-Hasen eş-şeybanî, şerhu Kitabi's-Siyeri'l-Kebîr, (Serahsî'nin şerhi ile

birlikte), Beyrut 1997, 5/44. 16 Ebû Yûsuf, Yakûb b.İbrahim el-Ensârî, Kitâbu'l-Harâc, Matbaatu Selefiyye ve Mektebetuha, Kahire, 1392, s. 204. 17 Ebû Davud, Süleyman b. Eş'as b. İshâk el-Ezdî, es-Sicistânî, es-Sünen, Thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid, Dâru İhyai's-Sünneti'n-Nebeviyye, Beyrut, ty. Cihad,165(3/84). 18 İbn Hişâm, es-Sîre, 1/649. 19 İbn Hişam, es-Sîre, 2/666. 20 Vakıdî, Megazî, Oxford 1966, 3/1117-1118. 21 Muhammed Hamidullah, Hz. Peygamber'in Savaşları, (trcm. Salih Tuğ), Yağmur yay., İstanbul 1991, s.75. 22 Taberî, Târîhu't-Taberî, 2/460. 23 M. Fethullah Gülen, Sonsuz Nur, İstanbul 1994, 2/54. 24 İbn Sa'd, Ebû Abdullah Muhammed b. Sa'd el-Menî', et-Tabakâtü'l-Kübrâ, I-VIII, Beyrut ts., 2/22. 25 İbn Hişâm, 1/708-710. 26 Âsım Köksal, İslâm Tarihi, İstanbul, 1981, 14/304. 27 Buhârî, Cihâd 112; Müslim, Cihâd 20.

İslâm barış dini olduğu hâlde, Peygamberimiz (sas) niçin savaşmıştır?

İslâm, isminden de anlaşıldığı gibi barış ve esenlik dinidir. Ona göre bir insanın öldürülmesi, bütün insanlığın öldürülmesi demektir. İslâm'ın peygamberi olan Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) de bütün bir hayatıyla bunun en güzel örneğini vermiştir. Şayet Allah Resûlü ve müslümanlar sulhun esas olmasına rağmen savaşa katılmışlarsa bu, şartların zorlaması ve başka bir alternatifin kalmamasındandır. Zaten ilk savaşla ilgili ayetlere baktığımızda, bunun müslümanlara mecburiyette kaldıklarından verilen bir izin olduğunu görmekteyiz. 13 yıl Mekke'de zulüm altında inlemelerine rağmen asla müslümanlar savaş yapmamışlardır. Savaş ancak Medine döneminde, o da mecbur kaldığından dolaydır. Ondan sonraki savaşların da aslında yeryüzünün selameti için ve asla haklara tecavüz edilmeden cereyan ettiğini görürüz.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) katılmak zorunda kaldığı savaşlara ve sebeplerine baktığımızda şu temel sebepleri görürüz:

1. Müdafaa: İslâm bir millet veya ferdin, kendi varlığını tehdit eden, onu yok etmeye, öldürmeye çalışan mukabil güce karşı, nefis müdafaasını, karşı koymayı meşru kılar, hatta bazı durumlarda onu emreder. Biri sizin varlığınızı, malınızı, canınızı, dininizi, ırzınızı tehdit ediyorsa onunla göğüs göğüse gelir, bu işin kavgasını verir ve kendisiyle hesaplaşırsınız. Mesela diyelim ki hasım bir ülke, kendisiyle sizin aranızdaki hudutları deldi ve içeriye girdi, ne yaparsınız? Ülkenizdeki bazı kimseleri ayartıp üzerinize saldırsa ne düşünürsünüz? Bir yerde soydaşlarınız gadre uğratıldığı zaman nasıl davranırsınız? Herhâlde bu sorulara “Hiç!” deyip geçemezsiniz!

İşte, bu noktadan hareketle, Allah Resûlü tam 14 asır evvel kuvvet kullanmayı da bir disiplin olarak kabul etmiş ve müslümanın, müslümanca yaşayabilmesi için hikmetin yanında kuvvetin, irşadın yanında caydırıcı gücün bulunması zaruretine de parmak basmış ve onurlu, haysiyetli yaşama yollarını göstermiştir. Evet, kuvvetli olacak, kuvveti hakkın emrine verecek, sözünüzü dinletecek ve kesilmesi gerekli olan sesleri keseceksiniz ki, yeryüzünde, dünya muvazenesinin temsilcisi olabilesiniz.

2. Zulmü Önlemek: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) savaş yapma zorunda kalmasının ikinci sebebi, yapılan zulümleri önlemeye yöneliktir. İslâm'da, mazlumun, mağdurun, mahkûmun sahipsiz ve garibin imdadına koşmak için harp meşru kılınmıştır.

3. Hürriyet: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yaptığı savaşların diğer bir sebebi ise, hak ve hakikati, doğruluk ve istikameti neşretme hürriyetini sağlama ve o hürriyeti muhafaza etmek içindir. İnsanların iradelerine ipotek konularak en tabii hak olan irade hürriyetinden mahrum bırakıldığından, Hz. Peygamber savaş yapma mecburiyetinde kalmıştır. Ama hiçbir zaman bu savaşlarda haksızlığa gitmemiş, insan hatta tabiat varlıklarına dokunulmaması için sıkı sıkıya tembihlerde bulunmuştur. Mesela Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) savaşa katılanlara şöyle demiştir:

“Yaşlılara, kadınlara, çocuklara, kendisini ibadet ü taate vermiş ruhbanlara ve mâbedlere ilişmeyiniz! Ağaçları yakmayınız! Hayvanlara dokunmayınız! Ve servetleri heder etmeyiniz.”

Efendimiz, Mekke döneminde asla maddî mukabele ve mücadelede bulunmamış, etrafını alan insanlara hep sükûnet, temkin ve sabır tavsiye buyurmuştur. Bu dönemde sadece Kur'ân'ın elmas düsturlarını kullanmış, 14 sene sinelere girip, gönülleri fethetmeye çalışmıştır. Efendimiz, o kömürü elmas, taşı toprağı altın yapan mübarek sözleri ile tam 13 sene, “Dövene elsiz, sövene dilsiz ve İslâm yolunda gönülsüz gerek.” demiştir.

O, bu kadar sabırlı ve kararlıydı ama kafir bir türlü hıncını alamıyordu ve ondan sonra da yapmayı plânladığı şeyler vardı: Müminleri bütün bütün Mekke'den uzaklaştıracak ve göçe zorlayacaklardı. Evet, doğup büyüdükları, aziz ve şerif olarak yaşadıkları, rahat ve huzur içinde hayatlarını sürdürdükleri yuvalarından, çocuklarından koparılıp başka yerlere hicret ettirileceklerdi ve nihayet bütün müslümanlar hicret etmeye başladı. Yurt, yuva terk ediliyor ve herkes göçe zorlanıyordu.

Efendimiz, Allah'ın (celle celâluhu) emirleriyle hareket ediyor ve hissiliğın zerresine dahi yer vermiyordu, ama gel gör ki karşı tarafın hıncı bir türlü yatışmıyordu. Evet, müslümanları yurtlarından, yuvalarından ettikten ve o kadar insanı boğazladıktan, ülkelerinden ayrılma zorunda bırakıldıktan sonra dahi, bir türlü hınçlarını alamamışlardı.

İşte bu mazlumların, mağdurların, mahkûmların, kimsesizlerin hakkını korumak için bu kadar ızdırap görmüş, bu kadar sinesinden hançer yemiş müslümanlara, hesaplaşmak üzere izin veriliyordu. Aynı zamanda bu emirle Efendimiz, cihada memur ediliyordu.

Böylece tam 14 asır evvel, Allah Resûlü'nün karanlıkları yırtan o aydınlık ve ışıktan eliyle zulüm ve istibdat bertaraf ediliyor, hürriyet de getirilip insanlığın önüne seriliyordu. Bununla beraber öyle makul, öyle mantıkî hesaplaşmalar oldu ki, Allah Resûlü döneminde İslâmî cephede ölen insanların sayısı sadece 100 küsurdu. Evet, 10 senelik Allah Resûlü döneminde, dünya kadar hakikatleri gerçekleştirmek için karşı tarafla yaka paça olunuyor ve müslümanlardan, sadece 100 küsur insan vefat ediyor.

Saadet Asrı, insanlık duygusunun, düşüncesinin, insana saygı ve hürmetin geliştirildiği bir dönemdir. O'nun dünyasında mümin harp eder. Harp eder, ama hiçbir zaman sulh esintileri kesilmez ve insanî değerler tezyife uğramaz. Boş yere insan öldürülmez, ülkeler işgal edilmez ve

başka milletler smrlmez. (Doç. Dr. Muhittin Akgl, 99 Soruda Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem)